

Menyasszony-szakadék

3. rész

Említettem Önnek, Aljoša, hogy sok emlékkép elevenebben él bennem a gyerekkoromból, mint a jelenből. Ha behunyom a szemem, és gondolatban visszatérek az elmúlt időbe, két, egymástól teljesen különböző esemény él bennem a legélénkebben.

Ha a tehenünk, Bjelka nőtény borjút hozna a világra, a borjú nagy eséllyel életben maradhatna. A hímnak azonban csak két lehetősége van: vagy levágják, vagy eladják s akkor ugyanaz a sors vár rá. Abban az évben hím borjút ellett. Amikor a borjú megnőtt, apám levágta, és a húsát eladta a szomszédoknak. A mi körülményeinkhez képest, ezáltal meglehetősen nagy bevételhez jutottunk. Azonban előre nem látható probléma keletkezett. Bjelka elutasította az ételt, italt, és éjjel-nappal hosszasan, elnyújtva, vigasztalhatatlanul bögött.

Anyám ezt nagyon nehezen viselte. Tenyerét folyton a fülére szorította. Nyugtalan volt és sápadt, mintha hangtalanul együtt sírt volna Bjelkával. Reggel a pincében botlottam belé, ahol a lenyúzott borjúbőrbe lassan és figyelmesen szalmát tömött. A lábak vékony bőrébe, ahonnan kivették a csontokat, botokat helyezett. Végül az egészet spárgával bevarrta, és ezt a szörny-születtet bevitte az istállóba. Bjelka bizonyára megérezte az ismerős szagot, és egy időre szinte esztét veszítette a boldogságtól. De gyorsan lelohadt a lelkesedése. Gyanakodva körbejárta azt, amiről még az előbb azt hitte, hogy testének elveszett darabja, szagolgatta, időnként megnyalta hosszú, érdes nyelvvel. Néztem természetellenesen felfelé nyújtott fejét, és pillantásom hirtelen megakadt zavaros, kihunytt fényű szemén. Majdnem felkiáltottam. Soha ennél groteszkebbet nem láttam.

A másik, egy kora tavaszi kép. A hetedik osztály második félévét végeztem, ami öcsém halála előtt egy évvel lehetett.

A ház mögött gyümölcsös volt. A fák törzse még fiatal és karcsú volt. Anyám az egyik kezében, egy kannában oltott meszet vitt, a másikban keféet. A fején fehér fejkendő volt. Bemeszelte a fák törzsét, amelyek aztán úgy néztek ki, mintha valamilyen furcsa fehér lábakat döftek volna a földbe.

A korán érő gyümölcsfák már virágba borultak, miközben még enyhén havazott. Lány szellő fújdogált, és a virágszirmok együtt kavargtak a levegőben a ritkán hulló hópolyhokkal. Öcsém szélárnyékban ült, fehér gyapjú sapkával a fején, betekerve egy nagy fehér sálba. Csak néztem azt a vakító fehérséget mely, mintha szólt volna hozzám. Vajon ez volt az a pillanat, amikor rádőbbsentem, hogy milyen sötét is a lelkem?

Ma éjjel úgy tűnik, Aljoša, hogy az egyetlen szál, ami még, akár a köldökzsinór, köt az élet-hez, az az, amit most írok. De félek, segít-e ez nekem kiutat találni a sötét labirintusból. Úgy érzem, mintha darabjaimra estem volna szét. Mintha egyes részeim gyerekkorom szegényes házában lebegnének, más részeim itt az öreg begovica pompás villájában, néhány az Ön szállodai szobájában, de a legtöbb az álmok utcáin bolyongana. Bárhol is voltam, csak töredékeimben voltam jelen. Egyedül csak Önnel tűnt úgy, hogy sikerült őket összeraknom. Hogyan is hihettem a törékeny, csalóka érzelemnek, hogy halhatatlan szerelemre képes a halandó ember? Ráadásul olyan szerelemre, mely hazugságon, ámitáson és önámításon alapszik.

Erről most többet nem beszélek. Visszatérek életem útjára és úttalanságára.

Életem üres volt és szomorú. Mint egy kiürített akváriumban otthelyezett kis halé.

Mielőtt elkezdtem volna iskolába járni, megpróbáltam bepótolni a korábbi években szándékosan elkerült játékokat. A babák nem érdekeltek, emlékeztettek az esetleges újabb testvérekre s az én lehetséges gyerekeimre, melyekről azonban már abban a korban lemondtam. Az agyamba vésődtek anyám szavai, hogy az öcsém betegsége örökölhető. Semmiképpen sem szerettem volna megszületendő gyerekeimre ilyen örökséget hagyni. A felszántott földön üveg-, tányér- és csészedarabokat kerestem, melyekből aztán mozaikokat raktam ki. Amikor befejeztem a munkát, a kép borzalmas lett. Ugyanakkor ezek az éles darabkák azt a vágást ébresztették fel bennem, hogy megkarcoljam velük az öcsémet, s ezzel erős és hosszan tartó vérzést idézzek elő nála. Tisztában voltam vele azonban, ezzel csak azt érném el, hogy anyám még többet törődjön

vele, ezért mindjárt el is hessegettem ezt a gondolatot, az edénydarabokat pedig szétdobáltam. Próbálkoztam mezei virágból koszorút fonni, és ezzel örömet szerezni anyámnak. Halványan elmosolyodott, a koszorút a kredencre vagy az asztalra tette, ahol aztán otffelejtve elhervadt.

Megpróbáltam közelebb kerülni a falusi gyerekekhez. Gyakran azt játszották, hogy elrejtik a pénzt cipőbe, ruhába, visszahajtott ruhaujjba. Akik a vámost játszották, megpróbálták megkeresni az eldugott pénzt. Volt ott aztán sikítás, kiabálás, feszültség, nevetés. Engem mintha észre sem vettek volna, akár utast játszottam, akár vámost. Újból visszahúzódtam, megint csak szemlélője voltam a dolgoknak. Mi maradt nekem az életből? Ülni, nézni, hallgatni. Ez volt minden. És ez semmi.

Egyik este, míg az anyám fát rakott a tűzre, az öcsém ólomkatonákkal és fegyverekkel játszott. Hogy magamra vonjam a figyelmüket, s hogy kicsit megnőjek a magam szemében és az ő szemükben is, azt mondtam, ha megnövök, tanítónő leszek. Az anyám mintha meg sem hallotta volna. Azon a napon az öcsém orra erősebben és hosszabban vérzett, mint máskor, s ez teljesen megbénította őt. Öcsém hirtelen felegyenesedett és azt mondta, hogy ha ő megnő repülőgépet fog vezetni. Hozzáhajoltam és halkán a fülébe súgtam valamit. Elkezdett sírni. Mama, azt mondta, hogy sohasem fogok megnőni! – üvöltötte teli torokból alig érthetően. Láttam, hogy anyám válla hirtelen megrándul és megemelkedik, majd visszaesik. A nővéred csak tréfálkozik veled – mondta megtört hangon, és meg sem fordítva a fejét, folytatta a tűzrakást. Később, amikor már álomba ringatta a fiát, lehívott a pincébe, hogy segítsék neki fát felvinni másnapra. Leérve becsukta az ajtót, vékony fűzfavesszőt vett elő és jól elverte a fenekemet. Bár nagyon fájt, bizonyos fokig mintha élveztem is volna ezt a fájdalmat. Ezekben a pillanatokban legalább csak rám figyelt. Egy hangot sem ejtettem ki. Igyekeztem elengedni a fülem mellett a szemrehányásait és a fenyegetéseit: ...ha csak még egyszer valami hasonlót követek is el... hogy nem szégyellem magam Isten és ember előtt...

Hirtelen megnőtt az étvágyam. Nem volt olyan pillanat, amikor ne éreztem volna éhséget. Nem úgy ettem, mint egy gyerek, egy ember. Zabáltam, mint egy telhetetlen állat. Egyedül meg tudtam enni fél tepszi pitét, fél lábosnyi levest, halvát vagy más édességet korlátlan mennyiségben. Legjobban a húst szerettem, az olyan zsíros, remegőst, mint a kocsonya. A csontot egy kutya sem rágta volna le alaposabban nálam. Egy huzatra ki tudtam inni egy fazék frissen fejt, meleg tejet, mely még habzott a fejestől. Igaz, az anyám egyszer azt mondta, hogy először át kellene szűrni, majd felforralni. Aztán már nem törődött vele.

Ha nem volt készétel, akkor is mindig találtam valamit, ha mást nem, hát egy darab száraz kenyeret. Hamarosán hízásnak indultam, olyan kerek lettem, mint egy kis hordó. De nem zavart, egyáltalán nem zavart.

Egy pillanatra lehunyom a szemem. Keresem a kezét a sötétben, a jól ismert szeplőt a csuklóján. Nyitott ajkakkal várom ajkai érintését, de mindhiába. Aljoša, Ön teljes egész, de én csak egy zavaros töredék vagyok.

Azt hiszem, hogy mindenben van valami abszurd. Éppen abban az időben, amikor a gyűlölködés hulláma már nem csak az embereket, hanem a templomokat, a képeket, a könyveket, a gyerekeket és a virágos udvarokat is elérte, én életemben először voltam szerelmes. Minden korábbi kíséreltem előre bukásra volt ítélve. Nekem mindig győznöm kellett, és ebből a pozícióból nem születik szerelem. Csak vágyak, illúziók és álmok. Életem egész története, az Önnel való találkozásomat kivéve, a szeretetlenségről szól. Más emberekkel való kapcsolataim felületesekek és rövidek voltak. Eltűntem, mint egy kalandor lovas, nyom nélkül, még porfelhőt is ritkán hagyva magam után.

Első nap az anyám vitt az iskolába, amely egy tőlünk öt kilométerre lévő nagyobb faluban volt. Sietve mentünk, több mint fél órán át. Az ős kezdetén voltunk. Sütött a nap és mérsékelten meleg volt. Az iskola régi volt és csúnya, olyan, mint egy börtön. Az osztályterem sötét volt, kis ablakokkal, melyek koszos, rendezetlen domboldalra néztek. A padok inogtak, felületük durva volt és össze voltak firkálva. A székek kényelmetlenek, karfájuk többnyire hiányzott, a deszkapadló poros volt. A sarokban egy fatüzelésű kályha állt. Elöl a katedrát már szintén régen ki kellett volna selejtezni. Mögötte egyenetlen felületű, itt-ott kopott, zöld színű tábla. Emlékszem, hogy a szivacs és a kréta új volt.

Már szinte minden gyermek a helyén ült. Tekintetem átsuhant rajtuk. Most menj! – súgtam anyámnak, és leültem a legközelebbi szabad helyre egy sovány, félénk tekintetű kislány mellé, akinek két vastag copf hullott a vállára.

A tanítónő egy természetes, középkorú asszony volt, széle-hossza egy kerek, mint egy labda. Fűlsértően éles volt hangja. Ennél többre nem emlékszem első napomról az iskolában.

Nagyszerű volt az emlékezőtehetségem. Minden nehézség nélkül oldottam meg a feladataimat és élveztem, hogy új ismeretekre tehetek szert. Különösen örültem annak, hogy gyorsan megtanultam írni és olvasni. Már akkor elkezdtem habzsolni a gonosz meséket. Anyám képeskönyveket, később pedig mesekönyveket kölcsönzött a falu tehetősebb családjában élő nagyobb kislányoktól, akiknek közeli rokonai is voltak a városban. Miért hívom őket gonosz meséknek? Mert belőlük tanultam meg álmodozni, képzelődni, kitalálni dolgokat, hazudni, létrehozni valamilyen saját elképzelt világot és elrejtőzni benne. De nem csak ezt. A mesékben indítékokat és inspirációkat találtam a gyűlöletre, mely az új ismeretek megszerzésével egyre több dologra terjedt ki.

Nem tudom feltűnt-e Önnek, Aljoša, de a mesékben nagyon sok gonoszság, gyűlölet, erőszak van, sok olyan, ami teljesen ellentétes az elnevezésükkel – *fairy tale*.

Néhány osztálytársnőmet a szépsége miatt kezdtem el gyűlölni. Az iskola elkezdéséig nem érdekelt a külsőm. Emlékszem, hogy hat éves korom körül egyszer megkérdeztem az anyámat, hogy én is olyan szép leszek-e mint ő. Azt válaszolta, hogy én sokkal szebb leszek, és ez nekem elég is volt. Csak amikor az iskolában elkezdtek olyan jelzőkkel illetni, hogy „kövér disznó”, „nagyorrú”, „nagyfogú”, „karikalábú”, az iskolából hazajövet egyre gyakrabban néztem meg a tükörben, tüzetes részletességgel az arcomat. Tényleg semmi szépet nem találtam rajta. Akkor megnéztem az anyámat, s hirtelen, mintha valami erősen marokba szorította volna a szívemet. Féltékenység, irigység ébredt bennem iránta. Átkoztam őt, hogy miért lettem én ilyen szörnyesülött. De senki előtt sem mutattam ki, hogy tudatában vagyok arcom visszataszító csúnyaságának és kicsi, kövér, idomtalan testemnek. A szép, kékszemű, szőke kislánynak az osztályunkból, amikor valami csúnyát súgott rólam a barátnője fülébe, azt a közhelyet vettem oda, amit többször hallottam a falusi asszonyoktól: a szépség mulandó. Erre ő vihorászva azt válaszolta, hogy nekem akkor nem kell aggódnom, mert a csúnyaság viszont nem mulandó. Éjjeleken át álmatlanul forgolódtam az ágyban, miközben a bosszún törtem a fejem. Mi tegyek, hogy a szépeket megfosszam a szépségüktől, hogy a nálam okosabbakat felülmúljam, kijátsszam, gúny és nevetség tárgyává tegyem őket? Minden kísérletem csődöt mondott, kivéve egyet, amely majdnem sikerrel járt.

Futásból rendeztünk versenyt a tornaórán. Amikor a szép, kékszemű kislány a közelembé ért, úgy tettem, mintha véletlenül megbotlottam volna és elvágódtam előtte. Mivel gyorsan szaladt, átbukott rajtam. (Akkor már negyedik osztályba jártunk.) Én felálltam, de ő ott maradt fekvé a földön. A tanítónő és a gyerekek odaszaladtak hozzá. Nem mozdult, de még a szeme sem rebtent. Egyszer csak észrevettük, hogy a térde fölötti sebből folyik a vér, közepén pedig a törött csont hegyes vége fehérlik. Pánik tört ki, kiabálás, sírás. Én, mintha büntudatot éreznék, összekulcsoltam a kezem, lehajtottam a fejem, patakzó könnyeimet törölgettem, de a lelkemet az elégedettség érzése járta át. Amíg a falunkban lakó betegápoló deszkák közé rakta és elszorította a lábát, hogy elálljon a vérzés, s a nyílt sebre több réteg gézt is helyezett, én arra gondoltam, hogy most már örökké sánta marad. Egy fiú sem fog ránézni, senki sem akarja majd feleségül venni. Sánta! Sánta! – zakatolt a fejemben, miközben őt még mindig eszméletlen állapotban tették fel a lovas kocsira.

Anyám este elment a kislány szüleihez. Leverten és sápadtan tért haza. Nem kiabált velem, nem ütött meg, csak szomorúan nézett rám, és arra kért, hogy máskor legyek óvatosabb.

Azon az éjszakán, hosszú, hosszú idő után először voltam boldog. Emlékszem, hogy meleg volt az éjszaka és világított a telihold. Kinyitottam az ablakot és felnéztem az égre. A hold fénye az arcomra hullott. Kinyitottam a számat, és úgy szívtam magamba a holdfényt, mintha tej lenne.

Operáció, gipsz, még egy operáció, de minden hiába. A lába továbbra is merev és vékony maradt.

Nem sejtettük, sem ő, sem én, hogy ennél még fájdalmasabb csapások is fogják érni élete során.

Senki sem szeretett, pedig vágytam a szeretetre. Lehet, hogy ezért volt bennem csupa negatív érzélem.

Öcsémet eltiltották az iskolába járástól. Nemcsak azért mert messze volt, közeli iskolába sem mehetett volna. Betegsége már semmilyen erőfeszítést sem engedett meg neki.

Könyörgött nekem, Istenem, milyen esdekelve könyörgött, hogy olvassak neki meséket. Anyám is kért rá, megpróbált „lefizetni” új ruhával, süteménnyel, cukorkával. Néha megkönyörültem rajta és felolvastam neki egy-egy mesét, de nem folyamatosan, hanem össze-vissza, zúrzavart okozva ezzel a fejében.

Épphogy elkezdtem a hetedik osztályt, amikor az öcsém állapota rosszabbra fordult. Mivel fokozatosan romlott az állapota, apám és én ezt csak akkor fogtuk fel, amikor már fel sem tudott állni, hogy az asztalhoz üljön ebédelni. Anyám már hónapokkal előtte elhanyagolta minden

munkáját, és teljes egészében neki szentelte magát. Az öcsém azonban ezt szinte már észre sem vette. Csak feküdt sápadtan, áttetszően, üres tekintettel, az ezüstszállal hímzett fehér párnán. A vérzések mindennaposak lettek. Gyakran volt magas láza, ilyenkor reszketett, mint a nyárfalevél, behunyta szemmel, némán. Mintha most is magam előtt látnám, ilyenkor fülére szorította a tenyerét, mintha nem akarná tudomásul venni, mi történik vele.

Anyám abban az időben gyakran vitte orvoshoz. A kocsisnak a faluból, aki szállította, mert az öcsém már a szobában is alig tudott járni, azzal a kevés ékszerével fizetett, ami volt neki. Az öcsémnek a városig vezető út olyan hosszú volt, mintha csak a holdra mentek volna.

Az orvosok csak vonogatták a vállukat, azt mondták, hogy itt szinte már semmit sem tehetnek. A szervezet ellenálló-képessége egyre gyengül, s ezzel együtt mindenféle fertőzés veszélye nő.

Szerette az életet. Bizonyára azért volt olyan ijedt és elveszett. Anyám mindenben mellette állt, szinte egy volt vele. Ahogy egyre vékonyabb lett, mint a fogyó hold, anyám is vele változott. A mély fájdalom és a rossz előérzet lassan, de biztosan gyalulta le szépségét.

Nagy szenvedések, fájdalmak idején sok ember úgy tesz, mintha erős lenne. Ő erre nem volt képes. Távol tartotta magát tőlem és az apámtól is, mintha elfelejtett volna minket, mintha nem is léteznénk.

Csendes, színpompás szeptember volt. Amikor alkonyatkor hazaértem, már mindennek vége volt. Teste kiterítve feküdt a fehér takaró alatt a szoba padlóján. Nagyon, nagyon kicsinek tűnt. Anyám mellette térdelt. Nem sírt. Nyugodt volt, teljesen nyugodt. A könny nélküli sírás görcse eltűnt az arcáról és nyugalom árasztotta el. Tudtam, hogy ez a felismerés pillanata, hogy mindennek vége, visszafordíthatatlanul.

A falu kis temetőjében hantoltuk el. A virrasztás ideje alatt egyedül maradtunk a házban. Egész idő alatt hallgattunk. Időnként lopva anyámra néztem és arra gondoltam, hogy a szépségét most már örökre befedte a gyász fekete fátyla, s a szeméből is végleg kihunyta a fény.

Az én anyám, amióta az eszemet tudom, istenfélő volt. Rendszeresen, s mióta tudomást szerzett öcsém betegségéről még odaadóbban imádkozott. Attól a pillanattól kezdve azonban, hogy a fia meghalt, soha többé nem tette.

Este apám sokáig és keservesen sírt, átkozva mindent ezen a földön, de leginkább saját magát. Azt mondta, hogy ez Isten büntetése azért, ahogyan élt. Másként fog élni ezentúl, bár mi értelmelenne lenne, mikor elvesztette egyetlen fiát s a reményt is, hogy még egy születhessen. Anyám oda sem figyelt erre a szóáradatra, mintha ott sem lett volna. Mintha megszűnt volna anya és feleség lenni, s csak a fia emlékét őrizve élt volna még.

Egyik nap követte a másikat, az élet ment tovább. A hosszú éjszakákon anyám mozdulatlanul és feszülten ült, mintha csak alig hallható lépesek zajára, s egy halk, bársonyos hangra figyelt volna.

Ismét eggyel kevesebb azok közül, akiket szerettél – gondoltam magamban azzal a halvány reménnyel, hogy az öcsém halála majd visszaadja őt nekem.

Ez a reményem sem vált valóra. Soha többé nem tért vissza hozzám. Mindvégig idegenek maradtunk egymás számára, mint két gyökerestől kitépelt növény, melyek még csak egymás közelében sem nőttek soha. Én továbbra is úgy tettem, mintha erős lennék, ő azonban nem szégyellte, hogy elvesztette hitét és erejét. Gyengeségében is erősnek bizonyult.

Csak a legfontosabb munkákat végezte el a házban. Összecsapott valamit ebédre, kimosott, de vasalni nem vasalt. Abbahagyta a varrást, kötést, takarítást, súrolást. Nem kapált, nem vetett, nem aratott. Elhanyagolta a virágait, melyek aztán vagy elszáradtak, vagy vadon nőttek tovább.

Az apám kezdett el kicsit kapirgálni a kertben, etette a tehenet, az új kutyát, akinek hiányzott az anyám, de őt ez már nem érdekelte. A mi házunk, kertünk, udvarunk, gondozott gyümölcsösünk lassan lepusztult.

Nagyon jó volna most, Aljoša, ha a fejemet ráhajthatnám a vállára, és elmesélhetném egész félresikerült életemet. Talán kapnék Öntől vigasztaló, megértő szavakat, legalább egy morzsányi megbocsátást, hallhatnám véleményét viselkedésemről, objektíven, és bölcsen, ahogyan más emberek lépéseit is megítélte. Lehet, hogy ezek után az én magányos ágyamba is belopódzna néha az álom, megszakítva ezzel a nyugtalan éjszakai virrasztások végeláthatatlan láncolatát. Még a sajnálatát is hálásan fogadnám. A tisztességnek valamilyen csodálatos anyagából van Ön szöve. Mindent, amit adott kimondhatatlan boldogsággal és tisztelettel fogadnám most is. Csak Önnek vallom be a tehetetlenségemet és a reménytelenségemet, s hogy állandóan az elbukás kardélén táncolok.

Igen, szép volna, de nem lenne helyes. Egyedül csak Ön szeret engem, Aljoša, ezen az átkozott világon. Mindig kész volt arra, hogy vigyázzon a boldogságomra, mely csak kurta epizód volt,

túlságosan is régóta tartó életemben. Szinte látom, ahogyan majd kinyitja a levelemet, amit ma fogok Önnek feladni. Zokogni fog, zokogni keservesen, mint amikor megtudta, hogy meghalt az édesanyja. De nekem is védelmeznem kell Önt, aki az én őrangyalom volt. Már egy szavammal is azt kockáztatnám, hogy örökre elveszítsem azt, amire olyan régóta vártam, és egyszer csak megtaláltam. A jóságot, a tisztességet és a szerelmet, annak tudatában, hogy egyiket sem érdemeltem meg. Mégis, melengetett, erőt adott, táplált egy éven át, kívül-belül megváltoztatott. Láthatóvá tette azt a bennem rejlő kevés szépet, mely csak néha-néha bukkant elő, mint villám az éjszakában. Egyet villant és már ki is hunyt. De Önnel másfél évig lángolt. Még ma is ég, egy évvel azután, hogy elment.

Van valami jó is a szegénységben, szenvedésben, nyomorúságban. Az embereknek elégük lesz belőled, magadra hagynak, elfelejtenek. De legalább megkímélnék a képmutató sajnálatról és aggodalomtól. Mert az borzalmasan megalázó.

Anyám egyre kevésbé hasonlított egykori önmagához, már-már alig emlékeztetett egy emberi lényre. Csak árnyéka volt önmagának. Egyik este egy pillanatra előntött valami melegség, ami hasonlított arra a szeretetre, amit gyerekkoromban éreztem. Felugrottam és megöleltem az anyámat, de ez a testi közelség kellemetlen érzéssel, szinte félelemmel töltött el. Úgy éreztem, mintha felhőt ölelnék, mely kicsúszik a kezeim közül és szétfoszlik.

Az ablakhoz lépek. Nagy pelyhekben hull a hó. Sokáig kavarnak a levegőben, mintha azon tanakodnának, hogy leszálljanak-e a földre, vagy folytassák tovább a táncukat. Az egyik házban, szemben a dombon, kihunytak a fények. Ott most veszi kezdetét a szerelem. Valakinek a teste a másik testét keresi. Vagy az álmatlan hánykolódás veszi kezdetét az éjszaka tengerén.

Azon a télen sok hó esett. A falut teljesen elvágta a világtól. Mintha csak egyedül lett volna az egész földgolyón az a kis falu. Bár nem volt ünnep, az iskolát bezárták. Apám keskeny ösvényt ásott a mély hóban, csak az istállóig és a kutyaólig. Ő sem tudott munkába menni. Fát vágott és a tűzre rakta. Feltett valamit főzni. Anyám teljesen begubózkodott, érzéketlen maradt a szóra, érzelmre, mindenre, ami rajta kívül volt. Mintha az lett volna a valóság, ami benne játszódik le, és azon kívül minden csak a képzelet játéka. Úgy ültünk ott, mint három farönk. Mindegyikünk a saját világában őrlődött, három szerencsétlen ember, aki véletlenül, vagy tévedésből arra ítéltetett, hogy egy fedél alatt éljen.

Anyám a nap legnagyobb részét az ablak melletti kanapén ülve töltötte, üres tekintettel meredve a szűzfehér hóra.

A leghosszabbak és legborzalmasabbak az éjszakák voltak. Korán leoltottuk a lámpát és lefeküdtünk, ha álmosak voltunk, ha nem. Azt hittük, hogy így megszabadulunk a fájdalomtól, de újabb gyötrelmet várt ránk. Az álmatlanság réme, amikor minden fájdalmasabbnak tűnik, elhal az a kis remény is, és felerősödnek a baljós sejtések.

Abban az időben kezdtem el pánikszzerűen félni a betegségetől és a haláltól. Késő estig, néha egészen hajnalig figyeltem a légzésemet, szívverésemet, tapogattam a fejemet, hasamat, végtagjaimat, centiről centire vizsgálgattam a testemet, keresve valamit, ami holnapra felmondhatná a szolgálatot, megbetegedhetne. Egészen addig azt gondoltam, hogy a halálba vezető út nagyon hosszú. De mióta az öcsém meghalt, azt szoktam mondani, hogy a halál közelebb van hozzám, mint az inggallér a nyakamhoz. A félhomályos szobában fekve (a csaknem ablakpárkányig érő hó nem engedte a sötétségnek, hogy teljesen betöltse a szobát), percenként felemeltem a fejem, hátha megpillantom, ahogyan az egyik sarokban gubbaszt. Magas, csontsovány, feketébe öltözött nőnek képzeltem el, csuklyával a fején, üreges szemekkel, hosszú karjai végén körmök helyett karmokkal. Néha a hold fénye úgy vetődött egy-egy tárgyra, hogy annak árnyékában is őt véltem felismerni. Ilyenkor már rettegve és félholtan búcsúztam az élettől.

Egyik reggel az apám korán ébresztett és megkérdezte, tudom-e, hogy hol az anyám. De nekem mindegy volt, hogy hol van. Szinte már eltemettem. Közömbösen azt válaszoltam, hogy fogalmam sincs. Ágya érintetlen volt.

Rosszat sejtetek – mondta az apám. Felvette a vastag szőrmével bélelt műbőr kabátját, gyapjúharisnyát s gumicsizmát húzott a lábára, és sietősen kiment a házból. Ma sem tudom, hogy miért mentem utána. Már a kutyaóltól észrevettük két kis cipőtalp nyomát a hóban. Követhetők voltak, mert a hó a nagy hideg miatt kemény volt, szinte fagyott.

A kapunál az apám megfordult, és szokás szerint durván rám parancsolt, hogy forduljak vissza. Észem ágában sem volt. Többé már nem fordult meg.

Ötszáz méterre a háztól lehetett rátérni arra az útra, amelyik a városba vezetett. A kis cipőtálpak nyomai azonban a másik irányba vezettek.

Köveztük őket azon a korai, januári reggelen, amit sohasem fogok elfelejteni.

Ahogy mentünk tovább, az apám egyre határozatlanabb lett. Meg-megállt néha, hogy gyapjúkesztyűjével letörölje arcáról az izzadságot, talán, hogy rá ne fagyjon, mert nagyon hideg volt. Nekem a hidegtől teljesen érzéketlenné vált az arcom, fülem, orrom, átfagyott kezem, lábam. Csodálkoztam is, hogyan lehet ilyen nagy hidegben izzadni. Bár tudtam, hogy nem az erőfeszítéstől izzad. A terep sima volt, ő pedig erős, mint egy bika, mégis egyre gyakrabban szakadt ki belőle valamilyen tompa, fojtott zokogáshoz hasonló sóhaj.

Hirtelen mintha köd szállt volna fel az agyamról. Rájöttem, hogy ezek a lábnyomok arra vezetnek, amerre senki sem jár, a Menyasszony-szakadék felé. Az apám erre már valószínű, hogy előbb rájött.

Nem messze a szakadék szélétől a két lábnyom már nem követte olyan szabályosan egymást. Volt, hogy egymás mellett voltak, néha elmosódtak a nyomok körvonalai, de olyan is volt, hogy kis kört tapostak a cipők a mély hóban. A körön túl még két lábnyom volt látható, egymás után. Közvetlenül a szakadék szélén, már csak egy.

Apám tenyerével eltakarta a szemét, és sokáig így maradt. Tompán álltam mellette. Egy röpk pillanatra kislánynak éreztem magam, aki az anyja ölében ül a kanapén, majd összerendeztem, mint aki álmából ébred. Szerettem volna az apámhoz simulni, életemben először éreztem ezt, és elindultam felé. De ahogy rám nézett, azonnal kihunytt belőlem ez a vágy. Egy idegen állt mellettem, akinek a vére, a véletlenek furcsa összejátszása folytán, az én ereimben is lüktetett. Némán álltunk egymás mellett a jeges északi szélben.

És némán tettük meg az utat hazáig is.

Radnics Manda fordítása

(A következő számban folytatjuk!)

HIRDESSEN A BARÁTSÁG-BAN!

Könyv- és lapkiadók, terjesztők, színházak, szállodák, éttermek, bankok, biztosítók, utazási irodák, borászok, autószalonok, kis-, közepes, valamint nagyvállalkozások hirdetéseit, akcióit

várjuk s közöljük színesben vagy fekete-fehérben, egész vagy fél oldalon

a BARÁTSÁG folyóiratban és
a www.nemzetisegek.hu weboldalunkon.

Ha az Ön célközönségéhez tartoznak a Magyarországon élő nemzetiségi szervezetek: a települések, ahol nemzetiségek élnek, az általános iskolák, gimnáziumok, főiskolák és egyetemek – a diákok, hallgatók, a pedagógusok –, a nemzetiségi önkormányzatok és egyesületek, baráti körök, klubok, keressen meg minket és **kérje pr-cikkek, hirdetések közlését**. A grafikai munkákat elvégezzük, de kész anyagokat is szívesen veszünk. Elkészítjük – s akár folyóiratunkkal együtt terjesztjük – **prospektusait, kiadványait!**

Hívjon minket!

Telefon: + 36 30 246 9117, Mayer Éva felelős szerkesztő.